

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Kultura Głuchych i polski język migowy

Prof. UAM dr hab. Karolina Ruta-Korytowska

Warsztat jest organizowany w ramach projektu "Mój USWPS - Uczelnia coraz bardziej dostępna",
finansowanego ze środków programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego

Plan spotkania:

1. Kilka słów o historii Głuchych w Polsce
2. Stereotypy o Głuchych i języku migowym
3. Jakim językiem mówią Głusi
4. Edukacja Głuchych w Polsce
5. Migaj do mnie! – pierwsze próby

Kilka słów o historii Głuchych w Polsce

ks. Jakub Falkowski 1775 -1848

- **1802** – ksiądz Jakub Falkowski spotkał głuchego chłopca, Piotra Gąsowskiego. Od tego czasu uczył i wychowywał głuche dzieci.
- **1817** – ksiądz Jakub Falkowski założył w Warszawie pierwszą szkołę dla głuchych: Instytut Głuchoniemych.
- **1879** – ksiądz Teofil Jagodziński wraz z Józefem Hollakiem opublikowali *Słownik mimiczny dla głuchoniemych i osób wchodzących z nimi w kontakt*.
- **1887** – początek okresu rusyfikacji. W latach 1887–1915 dyrektorami Instytutu byli Rosjanie.
- **1919** – powstało pierwsze przedszkole dla głuchych dzieci w Polsce.

- **sierpień 1944** – Powstanie Warszawskie – 29 osób Głuchych walczyło w powstaniu, broniąc Instytutu Głuchoniemych.

Żołnierze Głusi aktywnie wspierali powstańców, podejmując się różnych zadań. Pomagali w usuwaniu gruzów, prowadzili prace saperskie, sanitarne i zaopatrzeniowe. Choć powstanie zakończyło się klęską, żadna z osób Głuchych nie straciła życia.

- **wrzesień 1944** – Niemcy podpalili budynek Instytutu Głuchoniemych. Odbudowa zakończyła się w 1948 roku.

Instytut Głuchoniemych im. ks. Jakuba Falkowskiego

1983 – powstał Instytut Głuchoniemych

Jest tu edukacja

- przedszkolna
- szkoła podstawowa
- Szkoły ponadpodstawowe

Instytut kształci zarówno osoby, których pierwszym językiem komunikacji jest język migowy jak i te, których pierwszym językiem komunikacji jest język polski foniczny.

W 1992 r. pierwsi głusi nauczyciele rozpoczęli pracę w instytucie.

- **1948** – powstał Polski Związek Głuchych

- **2011** – Ustawa o języku migowym i innych środkach komunikowania się, która zapewnia:
  - prawo wyboru dogodnej formy komunikacji
  - tłumaczy polskiego języka migowego
  - rejestr tłumaczy pjm
  - wspieranie dostępności i edukacji

Głusi w Polsce

3 x 90

- około 90% dzieci niesłyszących rodzi się w rodzinach słyszących, które nie miały kontaktu z wspólnotą Głuchych i językiem migowym.
- około 90% osób niesłyszących wychodzi za mąż za osobę niesłyszącą
- 90% ich dzieci będzie słyszących.

Dane statystyczne wskazują, że w Polsce jest około 50 000 użytkowników Polskiego Języka Migowego.

Fakty i mity o Głuchych i językach migowych

**Jest jeden język
migowy, którym
posługują się głusi
na całym świecie**

FAŁSZ

Istnieją różne języki migowe, tak samo jak w językach fonicznych, np. amerykański język migowy, francuski język migowy, szwedzki język migowy, niemiecki język migowy etc.

Język migowy jest prymitywny

FAŁSZ

Teza, że język migowy jest tylko zbiorem gestów jest nieprawdziwa. Badania nad językami migowymi na świecie udowadniają, że posiadają one własną gramatykę i bogate słownictwo. PJM jest językiem żywym.

Głusi Polacy znają język polski

FAŁSZ

Wszystko zależy od edukacji, jaką osoba Głucha przeszła od wczesnych lat młodości.

Jest kilka czynników:

1. rodzice
2. proces kształcenia
3. problem nabywania pierwszego języka i uczenia się języka drugiego.

**Polski język migowy
to język polski, który
różni się tylko
kanałem komunikacji**

FAŁSZ

Takie myślenie może być wynikiem mylnego rozumienia przymiotnika „polski”

w nazwie polskiego języka migowego.

Odnosi się on nie tyle do języka polskiego, co jedynie do terytorium, na którym jest używany.

A zatem: POLSKI JĘZYK MIGOWY = język migowy używany w Polsce.

Język migowy ogranicza rozwój dziecka

FAŁSZ

Badania naukowe udowodniły, że naturalny język migowy może ułatwić dziecku głuchemu opanowanie języka mówionego i pisanego języka ojczystego.

Badania w krajach zachodnich dowodzą, że dzieci głuche rodziców głuchych, które miały wczesny kontakt z językiem migowym, lepiej porozumiewały się ustnie z otoczeniem i miały lepsze osiągnięcia w nauce niż dzieci głuche rodziców słyszących.

Głuchy

głuchy

niesłyszący

osoba z wadą słuchu

osoba z niepełnosprawnością

narządu słuchu

GŁUCHY, czyli kto?

1. **Głuchy** – przez wielkie „G” - osoba, która w niemowlęctwie przyswoiła język migowy
2. **głuchy** – *not Deaf Enough* – nie dość głuchy dla głuchych
3. **CODA** – *child of Deaf Adult(s)* – słyszące dzieci niesłyszących rodziców (90% przypadków)
4. **SODA** – *Sibling of Deaf Adult* – słyszące dzieci, które wychowały się z głuchym rodzeństwem

Jakim językiem mówią Głusi?

Polski język migowy (PJM)

- język naturalny stworzony przez społeczność Głuchych w Polsce
- jest językiem wizualno-przestrzennym używanym w codziennej komunikacji
- ma swoją historię, która jest przekazywana z pokolenia na pokolenie
- jest geograficznie zróżnicowany
- ma własną gramatykę, różniącą się od gramatyki polskiego
- obecna liczba użytkowników PJM szacowana jest na ponad 50 000
- jeden z największych języków mniejszościowych w Polsce

System językowo-migowy (SJM)

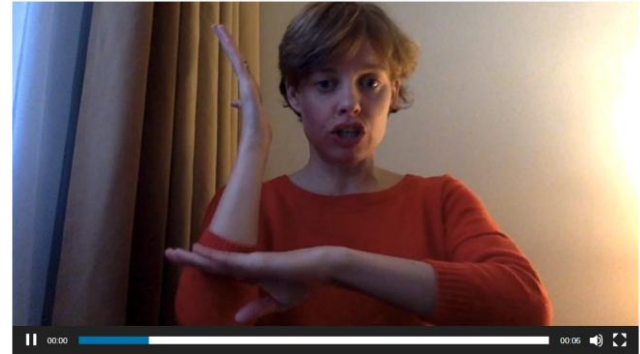
- sztuczny system znaków stworzony w latach 60. przez osobę słyszącą (surdopedagog Bogdan Szczepankowski)
- został stworzony, aby ułatwić komunikację między osobami głuchymi a słyszącymi,
- to kombinacja zestawu znaków PJM, innych sztucznie stworzonych znaków i gramatyki polskiej.
- jest bimodalny - ten sam tekst przekazywany jest dwiema drogami: wizualną i słuchową.
- nie jest to język ojczysty żadnej osoby głuchej!

Polski język migowy (PJM)

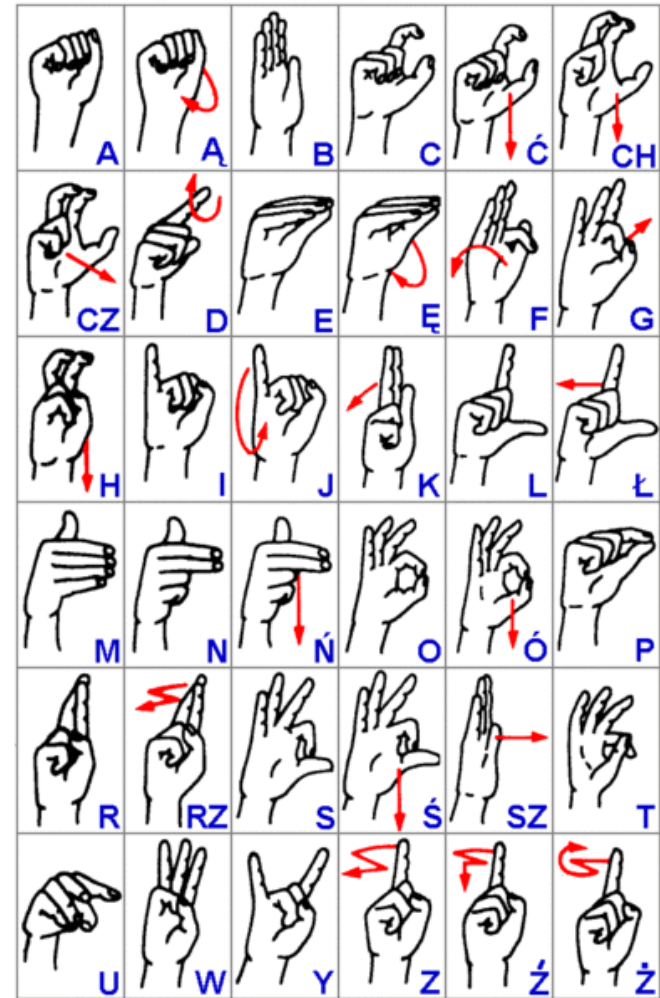
[Polish Sign Language - example](#)

System językowo-migowy (SJM)

[Sign Language System - example](#)

Polski język migowy (PJM)

Edukacja g/Głuchych w Polsce

1. Edukacja osób niesłyszących od XVI wieku do połowy XX wieku (z krótką przerwą w latach 1780-1830) polegała na przymusowym nauczaniu ich języka fonicznego.

edukacja = rehabilitacja

Różne metody „przywracania” słuchu: czytanie z ruchu warg, fonogesty, aparaty słuchowe, implanty ślimakowe.

Przymusowe nauczanie = nauka systemu językowo-migowego

1880 – Kongres w Mediolanie

W polskich szkołach uczniowie byli nauczani w SJM.

Trwało to 100 lat... nazywane **WIEKIEM WSTYDÓW**.

Audyzm to dyskryminacja osób niesłyszących zarówno ze strony osób słyszących, jak i niesłyszących. Oznacza to, że osoby słyszące narzucają swoje opinie i poglądy osobom niesłyszącym oraz negują ich kulturę i język.

Jaki jest problem w polskich szkołach dla niesłyszących?

Badania pokazują, że prawie 60% nauczycieli i pedagogów w specjalnych placówkach oraz około 85% w szkołach integracyjnych w ogóle nie zna języka migowego lub posługuje się nim na poziomie, który nie pozwala na efektywną komunikację. Oznacza to, że komunikują się z niesłyszącymi dziećmi w języku, który jest dla nich obcy.

W roku szkolnym 2021/2022 w instytucjach edukacyjnych w całym kraju uczyło się ponad **15 000** uczniów z wadą słuchu.

Tylko nieliczni głusi pracują w szkołach dla głuchych.

Wyjątkiem są dwie szkoły w Warszawie: Instytut Głuchych oraz Ośrodek Edukacyjny dla Głuchych przy ul. Łuckiej.

W obu tych szkołach głusi nauczyciele (głównie Głusi) stanowią około 20% kadry pedagogicznej i uczą ważnych przedmiotów (w tym języka polskiego i matematyki).

Jak można wspomóc naukę głuchych uczniów?

Kilka przykładów:

1. **Między Uszami** – projekt „Migane Lektury”

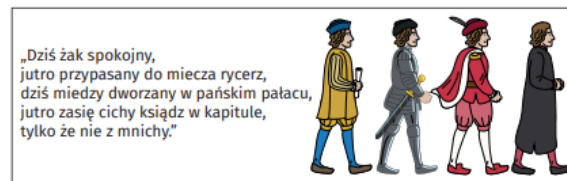

Projekt „Dostępne lektury”

materiały ćwiczeniowe dla uczniów z niepełnosprawnościami w nauce i/lub komunikacji, w tym dla osób głuchych, niedosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją uczęszczających do szkół podstawowych.

To multimedialne książki pomocnicze do nauki języka polskiego oraz materiałów ćwiczeniowych, które służą do utrwalania wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych.

Seria została opracowana na zlecenie Ministra Edukacji i Nauki przez zespół doświadczonych ekspertów współpracujących z Pracownią Lingwistyki Migowej Uniwersytetu Warszawskiego.

3. Zintegrowana Platforma Edukacyjna

Materiały łatwe do czytania i zrozumienia

  Tekst łatwy do czytania i zrozumienia. Instrukcja	 Cyfry i liczby - materiały ćwiczeniowe	 Cyfry i liczby - materiał edukacyjny
  Jesień - materiały ćwiczeniowe	 Jesień - materiał edukacyjny	 Legenda o Lechu, Czechu i Rusie - materiały ćwiczeniowe
  Legenda o Lechu, Czechu i Rusie	 Program Paint - materiały ćwiczeniowe	 Program Paint
  Spór o koronę - materiały ćwiczeniowe	 Spór o koronę	 Zjawisko rozszczepienia światła

Układ słoneczny

Układ Słoneczny to Słońce i bardzo dużo ciał niebieskich. Najważniejsze są planety i ich księżyce. W Układzie Słonecznym są jeszcze meteoroidy, planetoidy, planety karłowate.

Meteoroidy i **planetoidy** to okruchy skał kosmicznych. Planetoidy są większe od meteoroidów. **Planeta karłowata** to ciało niebieskie przypominające planetę. Na orbicie planety karłowatej są inne, małe ciała niebieskie.

Ciekawe informacje o Słońcu

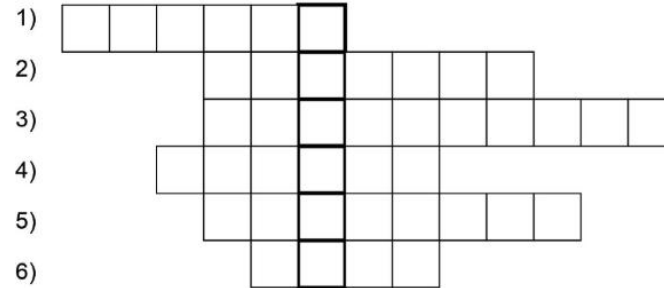

Słońce uformowało się około 4,5 miliarda lat temu. Wnętrze Słońca może mieć temperaturę nawet 15 milionów stopni Celsjusza. Słońce jest największe i najcięższe w całym Układzie Słonecznym. W Kosmosie znajdują się setki miliardów gwiazd takich jak Słońce.

Ćwiczenie 3

Rozwiąż krzyżówkę.

- 1) największa planeta Układu Słonecznego
- 2) jedyny naturalny satelita Ziemi
- 3) obiekt kosmiczny, czyli ciało . . . . .
- 4) . . . . .

Migaj do mnie!

nawiązanie kontaktu

Jak nawiązać kontakt?

- machanie ręką (ruch w nadgarstku góra – dół)
- lekkie klepnięcie rozmówcy. Nie należy stosować klepania, gdy nasz rozmówca spożywa posiłek
- uderzenie otwartą dłonią w stół
- tupanie
- miganie światłem w danym pomieszczeniu
- poproszenie kogoś znajdującego się bliżej osoby, z którą chcemy nawiązać kontakt, o zawołanie jej

ŹLE

DOBRCZE

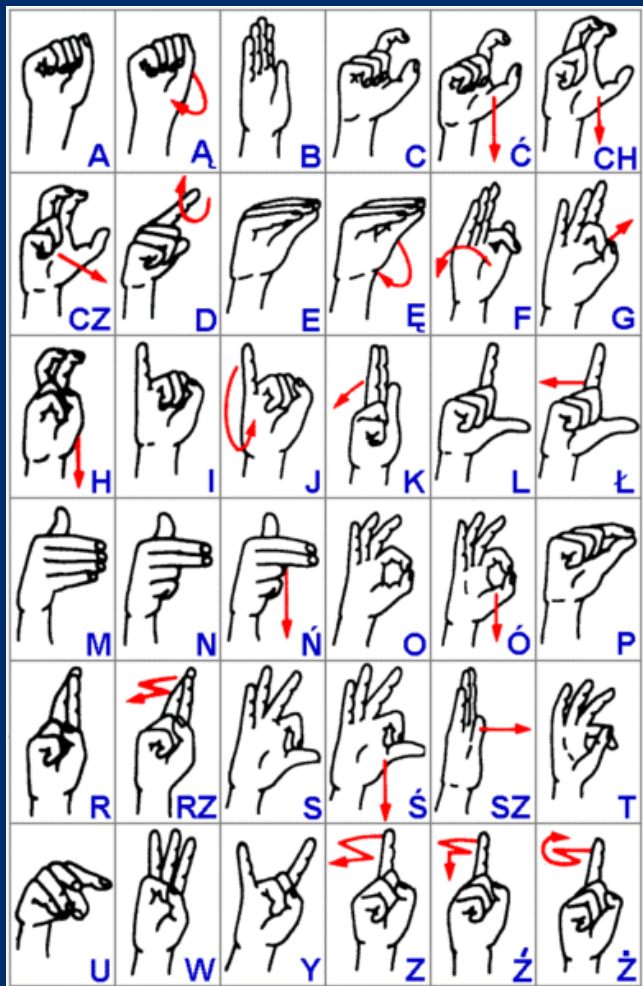
Najczęstsze błędy

1. zrywanie kontaktu wzrokowego;
2. zajmowanie wzroku inną czynnością, np. pisananiem, czytaniem,
3. złe oświetlenie, uniemożliwiające odczytywanie mowy z ust;
4. przesadna artykulacja;
5. odwracanie się plecami do rozmówcy;
6. śledzenie wzrokiem dłoni rozmówcy zamiast patrzenia na twarz (oczy).

Migaj do mnie!

Migaj do mnie!

CZEŚĆ

WITAĆ

IMIĘ

NAZWISKO

MIGOWY-ZNAK

SŁYDZĄCY

GŁUCHY

SŁABOSŁYSZĄCY

PRACA/PRACOWAĆ

MIGAĆ

UCZYĆ-się

STUDIA/-OWAĆ/-ENT

POWTARZAĆ

JAK

JAK-WYGLĄDAĆ

KTO?

GDZIE?

SKĄD?

MIESZKAĆ

WARSZAWA

ŁÓDŹ

KRAKÓW

GDAŃSK

WROCLAW

POZNAŃ

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Dziękuję za uwagę!

Karolina Ruta-Korytowska

Warsztat jest organizowany w ramach projektu "Mój USWPS - Uczelnia coraz bardziej dostępna",
finansowanego ze środków programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego